

ELŐLAP AZ ELŐTERJESZTÉSEKHEZ

AZ ELŐTERJESZTÉS CÍME: A torbágyi római katolikus templom restaurálási projektjének 2022. évi támogatásáról

MELLÉKLETEI:

- kérelem
- engedélyezési terv

AZ ELŐTERJESZTÉST TÁRGYALJA: Képviselő-testület

ÜLÉS TÍPUSA: nyílt

ÜLÉS IDŐPONTJA: 2022. február 24.

AZ ELŐTERJESZTÉST VÉLEMÉNYEZI: Pénzügyi és Városfejlesztési Bizottság

MEGHÍVOTTAK: Baracza Szabolcs faszobrász-restaurátor művész

A HATÁROZATRÓL ÉRTESÜLNEK: Kabineti Osztály, Pénzügyi Osztály, Kérelmező

ELŐTERJESZTŐ: Tarjáni István polgármester

AZ ELŐTERJESZTÉST ÖSSZEÁLLÍTOTTA: Miklós Krisztina irodavezető

AZ ELŐTERJESZTÉST ELLENŐRIZTE: dr. Hajdu Boglárka jegyző

2022. február 11.

VÁROS POLGÁRMESTERE

2051 Biatorbágy, Baross Gábor utca 2/a • Telefon: 06 23 310-174/213 mellék
Fax: 06 23 310-135 • E-mail: polgarmester@biatorbagy.hu • www.biatorbagy.hu

ELŐTERJESZTÉS

A torbágyi római katolikus templom restaurálási projektjének 2022. évi támogatásáról

A Torbágy Római Katolikus Plébánia templombelső szakrális tárgyainak, illetve oltár restaurálásának hosszú évekre visszatekintő programját mind Biatorbágy Város Önkormányzata, mind a Nemzeti Kulturális Alap támogatta. Az összefogással megvalósuló értékmegőrző rekonstrukció túlzás nélkül állíthatjuk, hogy országosan egyedülálló. Baracza Szabolcs a Plébánia által felkért restaurátor koncepciója az V. ütem restaurálására az előterjesztés mellékleteként olvasható, melyből „*érvek a rekonstrukció mellett:*

- az oltár eredeti mondanivalója kerülne előtérbe, azaz az oltár fő üzenete lenne látható: jelenleg apoteozisa van ábrázolva, eredetileg a szent halálát mutatta be a kompozíció,
- az eredeti, teljes barokk egység jönné létre,
- visszaállna tömegében az eredeti arányrendszer, (tértömeg, szervezés) az oltáron és a szentélyben is,
- hitelesség: stílus, kor, ikonográfia program terén,
- a szentély egységes lenne: a többi műtárgyhoz szervesen kapcsolódna,
- könnyen eltávolítható, áthelyezhető a vászonkép, roncsolásmentesen illeszthető a rekonstruált szoborcsoport,
- művészi szempont: barokk enteriőrbe illeszkedő barokk stílusú szoborcsoport, az eredeti művészi szempontnak megfelelően.”

2011 óta Biatorbágy Város Önkormányzata mintegy 38 M Ft-tal járult hozzá a restaurálási munkálatok költségéhez, legutóbb a 133/2021 (V.18.) sz. döntésével.

További kapcsolódó határozatok: 10/2011(01.27), 38/2013 (02.28), 160/2014.(XI.27.) és 48/2015. (III. 26.), 52/2016. (II. 25.), 55/2018 (II.22), 99/2019. (IV.25.)

A korábbi támogatásokkal a Plébánia minden évben szerződés szerűen szakmailag és pénzügyileg elszámolt. A 2021-es támogatási döntés alapján keletkezett támogatási szerződés 2023. évi elszámolási határidőt rögzít.

2022

A plébánia képviselő-testülete döntött arról, hogy az NKA Örökségvédelem Kollégiumához pályázatot nyújt be, műemlék épületek és építmények állagmegóvásának, részleges, vagy teljes helyreállításának, felújításának, megvalósításának célja érdekében. Projektcélként a Nepomuki Szent János mellékoltár restaurálásának V. ütemét, azaz az elveszett Nepomuki Szent János szoborcsoport rekonstrukcióját határozta meg.

A pályázati önrész 4.500.000 Ft-os biztosításhoz kéri az önkormányzat **4.000.000 Ft-os** támogatását. A plébániának 500.000 Ft áll rendelkezésére.

Kérem a Tisztelt Képviselő-testület tagjait álláspontjuk kialakítására.

Biatorbágy, 2022. február 11.

Tarjáni István s.k.
polgármester

Határozati javaslat
Biatorbágy Város Önkormányzata Képviselő- testületének

../2022. (II. 24.) határozata

A torbágyi római katolikus templom restaurálási projektjének 2022. évi támogatásáról

Biatorbágy Város Önkormányzatának Képviselő-testülete megtárgyalta a torbágyi római katolikus templom restaurálási projektjének 2022. évi támogatási kérelméről szóló előterjesztést és az alábbi döntést hozza:

1. a Torbágy Római Katolikus Plébánia kérelmét a Nepomuki Szent János mellékoltár restaurálásának V. ütemét, azaz az elveszett Nepomuki Szent János szoborcsoport rekonstrukcióját 4.000 000 Ft összeggel támogatja, amelyet Biatorbágy Város Önkormányzatának 2022. évi költségvetése biztosít.
2. a támogatás a Torbágyi Katolikus Plébániának az NKA Örökségvédelem Kollégiumának műemlék épületek és építmények állagmegóvásának, részleges, vagy teljes helyreállításának, felújításának, megvalósításának célja érdekében kiírt pályázaton való részvételét biztosítja, az önrészhez való hozzájárulással,
3. felhatalmazza a polgármestert a Torbágyi Katolikus Plébánia nyertes pályázata alapján a támogatási szerződés aláírására, a jegyzőt annak ellenjegyzésére.

Határidő: azonnal

Felelős: polgármester

Végrehajtásért felelős: Kabinetiroda, Szervezési Osztály, Pénzügyi Osztály

Tarjáni István
polgármester

dr. Hajdu Boglárka
jegyző

Torbágy Római Katolikus Plébánia
2051 Biatorbágy, Dózsa György u. 8.

4/2022

Biatorbágy Város Képviselő-testülete

2051-Biatorbágy, Baross G. u. 2/a

BIATORBÁGY VÁROS POLGÁRMESTERI HIVATAL
Érkeztetés száma:.....
Érkeztetés ideje: 2022 FEBR 10.
Érkeztetés szám:.....
Ügyintéző:.....

Tárgy: támogatási kérelem

Tisztelt Képviselő-testület!

A torbágyi római katolikus templomban 2004-ben kezdett restaurálás lépései, eredményei az Önkormányzat vezetői előtt nem ismeretlenek. Ismételten hálásan köszönjük a munkálatok figyelemmel kísérését, és a nagylelkű anyagi támogatást, amely nélkül mindez nem valósulhatott volna meg.

A plébánia képviselő-testülete 2022. február 9-én tartott ülésén a restaurálás folytatásáról határozott. A Nepomuki Szent János mellékoltár 2009-es állagmegóvó restaurálása során a mellékoltár középrészén az átfestések eltávolítása után kirajzolódott egy hídnak, vagy valamilyen talpazatnak a lenyomata. Az 1747-es Canonica Visitációban olvasható:

„...az oltáron feltűnik a Moldva-híd és Nepomuki Szent János, amint kezében feszülettel kínzói lehajítják onnan a folyóba”

Mindezekből arra következtetünk, hogy a jelenleg látható biedermeier festmény helyén eredetileg egy barokk kompozíció lehetett, amely sajnos nem fellelhető.

A szentély barokk egysége visszaállításának reményében az elveszett Nepomuki Szent János szoborcsoport rekonstrukciójára kértünk ajánlatot, a restaurálást kezdetektől magas szakmai színvonalon végző Baracza Szabolcs faszobrász restaurátorművésztől. A döntés kiterjedt az NKA Örökségvédelmi szakmai kollégium 2022. évi pályázatán való részvételre is, melynek beadási határideje 2022. március 16.

A pályázat benyújtásának feltétele a 9.000.000.-Ft restaurálási összköltség 50%-a, azaz 4.500.000.-Ft önrész vállalása. A plébánia híveinek felajánlásaiból 500.000.-Ft-ot tudunk erre fordítani. A még hiányzó összeg biztosításához kérjük a tisztelt Képviselő-testület 4.000.000.-Ft, azaz négymillió forint értékű hozzájárulását.

Plébániánk képviselő-testülete az NKA pályázat eredményének ismeretében fogja a restaurátori szerződés tartalmát véglegesíteni. Erről, amint lehet, tájékoztatjuk Önöket.

A torbágyi római katolikus plébánia életében a városba kiköltöző családok befogadásával folyamatos megújulást, a kisközösségeink megerősödését tapasztaljuk meg. A közösséget építő együttlétek feltételeinek megteremtése mellett a templom műemlék berendezéseinek megóvását és helyreállítását is kötelességünknek érezzük. Bízunk benne, hogy a felújítás – az alapos kutatómunka eredményeképpen – az eredeti állapotot a lehető leghitelesebben feltárva/visszaállítva örzi meg az utókornak a közel 300 éves műemlék berendezéseit.

Támogatásukban bízva, tisztelettel:

Biatorbágy, 2022. február 09.

Torbágy
Római Katolikus Plébánia
székhely: 2051 Biatorbágy,
Dózsa György u. 8.
adószám: 19836258-1-13

Bohn István
plébános

ENGEDÉLYEZÉSI TERV

A TORBÁGYI RÓMAI KATOLIKUS TEMPLOM

NEPOMUKI SZENT JÁNOS MELLÉKOLTÁR

V. ÜTEMÉNEK RESTAURÁLÁSÁRA,

AZ OLTÁR KÖZÉPRÉSZÉBE TERVEZETT

NEPOMUKI SZENT JÁNOS SZOBORCSOPORT

REKONSTRUKCIÓJÁRA

BARACZA SZABOLCS

OKL. FASZOBRÁSZ- RESTAURÁTOR MŰVÉS Z

MŰEMLEK SZAKÉRTŐI SZÁM: 21-0049

2022.

Tartalom

Bevezetés
Meghatározás
Rekonstrukciójának terve

BEVEZETÉS

Voit Pál leírása szerint [Pest Megye Műemlékei I. rész (Magyarország Műemléki Topográfiaja V. kötet 253-262. oldal, Akadémia Kiadó Bp. 1958.)]. „Torbágyot Mátyás király Guthi Országh Mihálynak adományozta. A település észak-déli irányban futó völgyben, két párhuzamos utcából alakult, hegyvidéki jellegű község.

A Torbágyi római katolikus templom (Szent Szűz neve) története:

Anyakönyvei 1714-től kezdődnek, plébániáját 1716-ban említik először, újkori templomát az ősi egyház szentélyének felhasználásával 1724-ben, illetve 1730 körül építik föl újra. 1764. évi canonica visitáció bőven leírja a templom berendezését: fő és két mellékoltára már ekkor állott. 1771. év egyházlátogatás a templomot romladozó állapotban találta. A tornyot 1845-ben helyreállítják, végül 1859-ben az összedőléssel fenyegető templom gyökeres restaurálását határozzák el. 1871-ben ismét javítják, 1874-ben Arányi felméri, 1880 és 1881 között pedig Koczka Nándor és fia építészek közreműködésével kibővítik. Ekkor a régi hajó oldalfalait kiváltották, kereszthajókat építettek, amelyeket oldalfolyosókkal kötöttek össze.

1899-ben belül, 1903-ban kívül renoválják, 1939-ben kifestik a templomot. A templom mai állapotában keletelt, gótikus szentélyű, barokk átépítés, koraeklektikus külsővel rendelkezik. A templombelsőbe érkezve különös képet kapunk. A kórus alatt keresztboltozatos előteréből jobbra kórusfeljárt, balra oltárfülke nyílik. Kórusa fából épült. A centrálissá bővített középteret lapos kupola boltozattal fedték, kereszthajói fölé csehsüveg boltozat került. Az oldalfolyosók fölé kosár-, illetve félköríves bejáratok nyílnak. A széles diadalív félkörös, a lépcsővel emelt szentélynégyyszög rövid s téglány alaprajzú, fölötte keresztboltozat, apszisa félelipsisz alakban zárul. A szentélyrács előtt kőlap, alatta kripta.”

Természetes feladatunk a teljes enteriőr restaurátori szakvéleményezése és egységes állásfoglalás készítése, ezért írásunk kiterjed minden fontosabb faberendezésre.

A templom legértékesebb liturgikus berendezési tárgyai a szentélyben található barokk főoltár, a mellékoltárok, a keresztelőmedence és a hajóban található szószék.

A templomtérben nyugati orgonakarzat van.

További berendezési tárgyak az orgonaszekrény és a padosorok.

A templom faberendezései különböző időpontokban készültek.

A dokumentációban leírt művészettörténeti meghatározásokat Dr. Szilárdfy Zoltán művészettörténész segítségével végeztük. A farestaurálásra vonatkozó részt Baracza Szabolcs okl. faszobrász-restaurátor művész, a festőrestaurálásra vonatkozó fejezeteket Győri Lajos okl. festőrestaurátor művész írta.

A belső felújítás I. fázisának részeként a Nepomuki Szent János mellékoltár restaurálásának első három üteme már megvalósult, amiben az oltár retablójának restaurálása készült el.

A templom restaurálásának II. fázisa a Pádúai Szent Antal mellékoltár restaurálása, melynek I. üteme az oltár retablójának (oltárhátfalának) koronázó párkányig levő

részét foglalja magába, mely az NKA 2012-es pályázatán nyert összeg segítségével valósult meg.

II. üteme az oltár retablójának (oltárhátfalának) oromzati részét és nyolc szobrárt foglalja magába, mely az NKA 2013-es pályázatán nyert összeg segítségével valósult meg.

A belső felújítás III. fázisának részeként a Nepomuki Szent János mellékoltár restaurálásának IV. üteme a két allegorikus szobrot, a két puttó szobrot és a Nepomuki Szent Jánost ábrázoló vászonképet a kép keretével foglalja magába, mely az NKA 2015-ös pályázatán nyert összeg segítségével valósult meg.

A templom restaurálásának IV. fázisa a Szűz Mária neve Főoltár restaurálása I.-II. ütemét (amely tartalmazza a főoltár teljes retablója, restaurálását) foglalja magába, mely az NKA 2016-os és 2017-es pályázatán nyert összeg segítségével valósult meg.

A főoltár restaurálásának III. üteme (amely tartalmazza a főoltár a Mária kegykép melletti két angyal, függöny elemek és az oromzaton található Szentháromság szoborcsoport a két puttóval restaurálását) foglalja magába, mely az NKA 2018-os pályázatán nyert összeg segítségével valósult meg.

A főoltár restaurálásának IV. üteme (amely tartalmazza a főoltár Szent Péter és Szent Pál faszobrok és a hat gyertyatartó restaurálását) foglalja magába, mely az NKA 2019-os pályázatán nyert összeg segítségével valósult meg.

Folyamatban van a restaurálás V. fázisa amely tartalmazza a szószék restaurálása I. és II. ütemét (a teljes szószék restaurálását), mely az NKA 2020-as és 2021-es pályázatán nyert összeg segítségével valósul meg.

A fenti munkákat jelentős mértékben támogatta a Biatorbágy Város Önkormányzat.

I. NEPOMUKI SZENT JÁNOS MELLÉKOLTÁR

I. 1. Nepomuki Szent János mellékoltár, elveszett Nepomuki Szent János szoborcsoport rekonstrukciója – meghatározás

Jellegzetesen barokk felépítésű, faszerkezetű, festett oltár számos plasztikai díszítéssel, készítése feltehetően megegyezik a főoltáréval (XVIII. század második negyede).

Az oltárt a szentély és a hajó között levő elválasztó diadalív és a rá merőleges északi falrész között rézsútosan helyezték el. A retabló díszlethez hasonló, építészeti, pilaszteres, szobros kialakítású.

Az oltár felépítésében a hagyományos barokk megoldásokat követi, mint a főoltár is. A klasszikus predellarész-főréssz-ormozati rész megoldástól eltérően predellakép nem kapott rajta helyet.

A mellékoltár nevének megfelelően az oltárkép Nepomuki Szent János alakját ábrázolja.

◆ Nepomuki Szent János, olaj-vászonkép leírása:

Nepomuki Szent János bátran kiállt az egyház jogaiért IV. Vencel királlyal szemben, aki 1393-ban megkínóztatta és a Moldvába taszította. A legenda szerint Zsófia királyné gyónatója volt, és azért ölték a folyóba, mert a királlyal szemben is megőrizte a gyónási titkot. 1729-ben avatták szentté. A gyónási titok, a jezsuita rend, a haldoklók, és a vízen veszélybe jutottak védőszentje. (A keresztény művészet lexikona, szerk.: Jutta Seibert, Corvina kiadó 1994. 139.o.)

Jellegzetesen barokk felépítésű kompozíció. A kép keletkezésének idejét tekintve biedermeiernek nevezhető, mely a festékkezelés és ecsetkezelés módján is jól megfigyelhető. A tipikusan barokk festésmód jóval pasztózusabb, mint ezen a képen megfigyelhető. A festmény Nepomuki Szent János apoteózisát /közbenjárását/, megdicsőülését ábrázolja. Bal kezében tartja vértanúságának jelképét, a pálmaágat, míg jobbában feszületet tart. A festményen papi öltözetben (alul fekete reverenda, fölötté

rochetta /térdig érő, hosszú ujjú fehér talár/, előlött mozetta /csulyás vállgallér/), felhőkön ábrázolják.

A kép a mellékoltár építményébe nem illeszkedik szervesen, egy későbbi áthelyezés során kerülhetett oda.

Restaurált Nepomuki Szent János mellékoltár,
másodlagosan elhelyezett Nepomuki Szent János vászonképpel,
Torbágy rk. templom

A főoltárhoz hasonló kőből készült sztipesz mögött a retabló áll. A menza magasságánál kezdődik az oszlopszékek hasáb formájú kialakítása, melyek az oltár síkjára rézsútosan vannak elhelyezve az oltár két oldalán. Az oszlopszékek fölött a főoltártól eltérően nem oszlopok találhatóak, hanem a gyónás két allegorikus szobra. Az oltárkép jobb oldalán a titoktartás allegorikus szobra, bal oldalán a bűntudat allegorikus szobra áll.

A két szobor közel azonos kialakítású ruhában áll. Barokkos alsó ruhájuk csavarodik a „kontraposztban” kialakított testükön.

A titoktartás allegorikus szobra jobb kezének mutatóujját a szája elé helyezi - Nepomuki Szt. János haláláig megőrzött gyónási titkára utalva. Bal kezével oldalra nyúl.

A bűnbánat allegorikus szobra jobb kezével a szíve felé nyúl, míg a bal kezében tartja Nepomuki Szent János kanonoki sapkáját (birétumát).

A szobrok mögött egy-egy pilaszter áll. A pilaszterek felső részén arany színezésű, volutás pilaszterfejezetek, alattuk faragások lettek elhelyezve.

Az oltár szélénél a pilaszterek mellett, az oltár oldalán, a pilaszterek felső háromnegyedének magasságában kihajló, plasztikus, arany színezésű organikus faragás fut végig vertikálisan.

Az oltárkép mögött a hátfal ívesen lett kialakítva a predellától felfelé. Ezt a homorú kialakítást követi a koronázópárkány és az oromzati rész is.

A koronázópárkány összetett profilídszerű.

Az oromzaton áttört faragások között kör formájú vászonkép látható: a mellékoltár felső tondója, mely Atyaisten ábrázolás (a III. ütemben restaurálva).

◆ Atyaisten, kasírozott olaj-vászonkép leírása

Az Atyaistent ábrázolja jobbjával áldást osztva, míg balját a világmindenség glóbuszán nyugtatja. Feje mögött egyenlő oldalú háromszög. Jellegzetesen barokk kompozíció, festésmódja pedig az ún. „helyi” barokk kategóriába sorolja. Az ecsetkezelés pasztóztatása is a barokk kor jellegét tükrözi.

Az oromzati részen négy puttó helyezkedik el. Kettő a koronázópárkány tetejéről elinduló csavarodó voluta tetején ül, jobb és bal oldalon. A jobb oldali puttó (26. kép) a jobb kezét a szája elé helyezi, az oltárkép mondanivalójára utalva: „Psz, vigyázz a nyelvedre!” Kettő az oromzati párkány tetején ül. Az oromzat közepén görögkereszt faragással látható, mely Krisztus győzelmének szimbóluma.

Az oltár felülete festett, aranyszínezett.

A restaurálás után a retabló színezése – az építészeti tagolásnak megfelelően – több színből tevődik össze:

Az átfestések eltávolítása után elénk tárult az oltár rész eredeti színvilága. A különböző, nem egyértelmű színeltérések (vöröses és zöldesszürke színek) felszínre kerültek. Kirajzolódott, hogy a középső, íves részen és a pilasztereken, hogyan állnak össze a vöröses és a zöldesszürke márványimitációs felületek. Kirajzolódott továbbá az előbb említett színek közötti részen a törtoffehér vonalas festésű márványerezet imitációk is.

A koronázópárkány rész, a pilaszterfejezet fölött végig futó lépcsős profilú rész és a predella rész a kutatóablakkal megegyezően vöröses márványfelületet imitáló festésű, a márvány erezet törtoffehéres szürke színe a jobb oldalon nagyobb mértékben jelenik meg.

Az architráv rész, a pilaszterek, az oszlopszékek imitált betét részei és a predella rész középső részének festéssel imitált betét része, a kutatóablakkal megegyezően, sötétkék márványfelületet imitáló festésű.

A pilaszterfejezetek homorú felületén a feltárás után a vörös márványt imitáló felületet tett láthatóvá, a pozitív formákon a munkaközi zsűri döntéseként a másodlagos aranyozást hagytam meg, ahogy ez történt az oromzati részen is a puttó aranyozásánál.

A pilaszterlábazaton az egyöntetű zöld legfelső mázolt réteg alól az eredeti felület a pozitív formájú részekben poliment polírarany narancsos bolusszal vált láthatóvá, és a közötte levő homorú részen matt arany felületüként.

A plasztikusan faragott építészeti díszítőelemek és az oltárképkeret arany színezésűek.

A szobrok színezése:

A két allegorikus alak színei: alsóruhájuk (tunika) törtoffehér színű, un.: polir weiss színezésű.

A puttó szobrok színei: testszínük barnás rózsaszín, szárnyaik arany színezésűek.

Az oltár befoglaló méretei: magasság: 490 cm,
szélesség: 230 cm.

I. 2. Nepomuki Szent János mellékoltár, elveszett Nepomuki Szent János szoborcsoport rekonstrukciója – Rekonstrukciójának terve

Nepomuki Szent János mellékoltár restaurálásának első négy üteme 2009-ben fejeződött be. Az akkori restaurálás során a mellékoltár középrészén az átfestések eltávolítása után kirajzolódott egy hídnak, vagy valamilyen talpazatnak a lenyomata. A márvány imitációs festés abba maradt, a középrész felének magasságában. Tipikus barokk formavilágú térbeli tömeg lenyomata tárult fel a festéssel „körbe keretezve”. A pilaszterekhez közelebb eső részen az alapozás lecsurgásának nyomai is megfigyelhetők voltak. A pilaszterektől eltávolodva az íves rész belső része felé széles ecsetnyomok kerültek elő, melyeknek színe hasonló az oltár vörös márvány imitációjához, tehát feltételezhetően egyidős az oltárral. A predellán megtalálható a posztamens front síkjának kiterjedése a felülnézeten.

Kirajzolódott lenyomat, amit a márványimitáció körbevesz,
Nepomuki Szent János oltár középrésze,
Torbágy rk. templom, műtermi elhelyezés

Kirajzolódott lenyomat, amit a márványimitáció körbevesz,
Nepomuki Szent János oltár középrésze,
Torbágy rk. templom, műtermi elhelyezés

Az 1747.-es Canonica Visitációban olvasható:

„...az oltáron feltűnik a Moldva-híd és Nepomuki Szent János, amint kezében feszülettel kíznói lehajítják onnan a folyóba”

AZ OLTÁR KÖZÉPRÉSZÉBEN JELENLEG EGY NAGYMÉRETŰ BIEDERMAYER STILUSÚ NEPOMUKI SZENT JÁNOS VÁSZONRA FESTETT OLAJKÉP TALÁLHATÓ (1817) FESTETLEN FA KERETBEN.

MEGÁLLAPÍTHATÓ, HOGY EREDETILEG NEM EZ A KÉP LEHETETT AZ OLTÁRON, EZ UTÓLAGOSAN KERÜLHETETT IDE. AZ EREDETI ALKOTÁS NEM KERÜLT ELŐ. EZT BIZONYÍTJÁK A KÖVETKEZŐK:

- A FESTETLEN LAKKOZOTT FA FESTMÉNYKERET FELÜLETÉBEN ELTÉR A FESTETT KIALAKÍTÁSÚ OLTÁR RETABLÓTÓL.
- AZ ÓRIÁSI NEPOMUKI SZENT JÁNOS VÁSZONKÉP TÚLMÉRETEZETT AZ OLTÁR FELÉPÍTMÉNYHEZ KÉPEST, MÉG A FŐPÁRKÁNYZATBA IS BELELÓG.
- A SZENT NEM A FŐOLTÁR FELÉ NÉZ, HANEM ELLENKEZŐ IRÁNYBA, TEHÁT A LITURGIAI RENDSZER SZERINT NEM ODAVALÓ. A MELLÉKOLTÁROK ALAKJAI A KORABELI SZOKÁS SZERINT A FŐOLTÁR FELÉ FORDULNAK.
- A MÁRVÁNYIMITÁCIÓS FESTÉS CSAK AZ OLTÁR KÖZEPÉTŐL TALÁLHATÓ MEG, ALATTA VALAMILYEN SZOBOR TALAPZATA LEHETETT.

ÉRVEK A REKONSTRUKCIÓ MELLETT:

- AZ OLTÁR EREDETI MONDANIVALÓJA KERÜLNE ELŐTÉRBE, AZAZ AZ OLTÁR FŐ ÜZENETE LENNE LÁTHATÓ: JELENLEG APOTEOZISA VAN ÁBRÁZOLVA, EREDETELEG A SZENT HALÁLÁT MUTATTA BE A KOMPOZÍCIÓ.
- AZ EREDETI, TELJES BAROKK EGYSÉG JÖNNE LÉTRE.
- VISSZAÁLLNA TÖMEGÉBEN AZ EREDETI ARÁNYRENDSZER, (TÉRTÖMEG SZERVEZÉS) AZ OLTÁRON ÉS A SZENTÉLYBEN IS.
- HITELESSÉG: STILUS, KOR, IKONÁGRÁFIAI PROGRAM TERÉN.
- A SZENTÉLY EGYSÉGES LENNE: A TÖBBI MŰTÁRGYHOZ SZERVESEN KAPCSOLÓDNA.
- KÖNNYEN ELTÁVOLÍTHATÓ, ÁTHELYEZHETŐ A VÁSZONKÉP, RONCSOLÁSMENTESEN ILLESZTHETŐ A REKONSTRUÁLT SZOBORCSOPORT.
- MŰVÉSZI SZEMPONT: BAROKK ENTERIÓRBE ILLESZKEDŐ BAROKK STILUSÚ SZOBORCSOPORT, AZ EREDETI MŰVÉSZI SZEMPONTNAK MEGFELELŐEN.

Smohay András Székesfehérvári Egyházmegyei Múzeum művészettörténésze: A Nepomuki Szent János szobortípusokról

A 2009-ben a munkaközi zsűrin Smohay András művészettörténész elhangzott felszólalása:

„Nepomuki Szent János ábrázolása a szobrászatban alapvetően két típusra osztható. Mindkét típus eredete a szent tiszteletének központja: Prága. Itt halt vértanúhalált 1393. május 16.-án, s a XVIII. század elején innét indult el szinte az egész keresztény világot meghódító kultusza is. Boldoggá avatása 1721-ben, szentté avatása Rómában 1729-ben történt meg. Az időben első típus még Nepomuki kanonizációja előtt, 1695-ben készült Mathias Gottfried Wunschwitz megrendelésére. Ez az adat a prágai Károly-hídon álló szobor talapzatának domborművei közötti táblán olvasható. A kezében keresztet és palmaágat tartó, birétumot és kanonoki mozzettát (mocétum) viselő álló bronz szobor a legelterjedtebb Nepomuki ábrázolások mintájává vált. Számtalan közép-európai híd mellett láthatunk hasonló szobrot. Ezen típus több ikonográfiai változata ismert. Itt halt vértanúhalált 1393. május 16.-án,

Nepomuki Szent János szobor, 1695, prágai Károly-híd, első típus, Mathias Gottfried Wunschwitz megrendelésére

A másik típus Nepomuki Szent János síremlékén lévő szobrát követi, melyet Joseph Emmanuel Fischer von Erlach terve alapján Johann Joseph Würth bécsi ötvös készített a prágai Szent Vitus székesegyházban, 1736-ban. A mű érdekessége, hogy megalkotásához a mester selmecebányai ezüstöt használt. Itt szintén kezében keresztet és pálmaágot tartó, birétumot és kanonoki mozzettát viselő alakként jelenik meg Nepomuki Szent János. Az eltérés a két szobor között azok talapzatában és a figurák testtartásában van. A székesegyházbeli szobor egy koporsó alakú tumbán térdel, arcát a kezében lévő kereszt felé fordítja. A térdelő típus, az állóhoz képest kevésbé elterjedt, mégis alakultak ki ikonográfiai változatai. Az egyik ilyen változat tumba helyett a Moldva hídján térdelő Nepomukit jeleníti meg. Magyarországon példaként a Magyar Nemzeti Galériában őrzött lövői szobor és az ercsi, valamint perlaki templomban lévő oltárszobrok ismertek.

Nepomuki Szent János síremlékén lévő szobor, prágai Szent Vitus székesegyházban, 1736, Joseph Emmanuel Fischer von Erlach terve alapján,

A koporsóján térdelő Nepomuki Szent János oltárszobra Magyarországon – ismereteink szerint – csak a székesfehérvári egykori karmelita, ma szemináriumi templomban található. Az oltár alkotója, a bajor származású Hauser Lőrinc, rendi nevén Elisaeus a S. Basilio, több évet töltött Nyugat-Csehországban, Chiesch-ben. Talán itt ismerhette meg a prágai Szent Vitus székesegyházbeli szobortípust.

Nepomuki Szent János szobor,
székesfehérvári egykori karmelita, ma szemináriumi templomban
Hauser Lőrinc, rendi nevén Elisaeus a S. Basilio

A torbágyi Nepomuki Szent János oltár újonnan előkerült posztamens-lenyomata a második, térdelő típusú szobrokhoz tartozó egykori alkotásra enged következtetni.”
(Felhasznált irodalom: Szilárdfy Zoltán: Magyar vonatkozások Nepomuki Szent János tiszteletében és ikonográfiájában, Művészettörténeti Értesítő, 1993/ 3-4., 203–208.)

2009 óta kutatom a Nepomuki Szent János barokk ábrázolásokat. Több, a torbágyi rk. templom építésének korából származó ábrázolást találtam. Leginkább hasonló az Ercsi kegytemplom Nepomuki Szent János mellékoltár szoborkopozíciója, a Nemzeti Galériában Lövőről származó szobra, és a Pápai Nepomuki Szent János kőből készült szoborcsoport.

Ercsi kegytemplom Nepomuki Szent János mellékoltár szoborkopozíciója, 1767,
Nemzeti Galériában Lövőről származó szobor

Nepomuki Szent János szoborcsoport,
Pápa, 1753, a kőhídon álló páncélos katona sújt le Nepomuki Szent Jánosra Joseph

Továbbá jó analógia a székesfehérvári egykori karmelita, ma szemináriumi templomban található Nepomuki Szent János oltár szobra.

Külföldi analógiaként érdemes megjegyezni a bécsi Szent Péter templomban levő Nepomuki Szent János mellékoltár szoborkompozícióját, mely különösen azért izgalmas, mert Nepomuki Szent János szentté avatásának (1729. márc. 19) évében készült.

Nepomuki Szent János oltár, 1729, (Szentté avatása: 1729. márc 19.)
Szent Péter templom, Bécs

IV. Vencel Cseh és német-római király 1393-ben Nepomuki Szt. Jánost A Károly hídról a Moldva folvóba dobatta.

A Torbágyi rk., templom Nepomuki Szt. János mellékoltár retablóból hiányzó szoborcsoport rekonstrukciója:

A szoborcsoport rekonstrukciója:

-rajz tervek készítése:

Rajzi eszközzel megtervezem a szoborcsoport elhelyezkedését az oltárrészben, a lenyomatok alapján, a Canonica Visitáció és analógiák felhasználásával.

-agyag modell mintázása:

A rajzi tervek alapján megmintázom agyagból a szoborkompozíciót.

-rekonstrukció hársfából:

A mintázás és a zsúrizés után kifaragom száraz hársfából a szoborcsoportot. A szoborcsoport befoglaló tömböt tömbösítéssel alakítom ki.

- a felület alapozása:

A szoborcsoport felületét a festés alatt lealapozom kréta alapozással.

-rekonstrukciós festés:

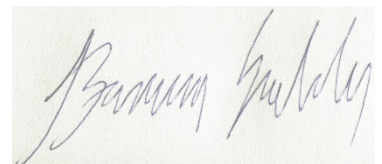
A rekonstrukciós színek meg fognak egyezni az analógiás kutatás Nepomuki Szent János szobrok színvilágával. A testszínek terén a meglévő barokk szobrok testszínét vennék alapul.

A festéshez Paraloid B 67-es lakkbentózin akrilgyantát és kiszívott olajfestést használunk.

-Egyes részek aranyozása, ha szükséges:

A poliment polir arannyal alakítanánk ki. Az aranyozás alatt a bólusz színe megegyezne az az oltár eredeti aranyozásainak bólusz színével.

Biatorbágy, 2022. február 7.

Baracza Szabolcs

okl. faszobrász- restaurátorművész

Magyar Restaurátorok Egyesülete,

névjegyzékszám: S2-464

MÉK: 21-0049

okl. száma: I-07 / 1996

Cím: 2051 Biatorbágy,

Barackvirág u. 1.

+36/20/481-11-72